

“We moeten **brains** **naar de stad** lokken”

Bart De Wever

- °Mortsel, 21 december 1970
- Kandidaat in de Geschiedenis (1992), Licentie Geschiedenis (KU Leuven)
- Sinds 2004 partijvoorzitter van de Nieuw-Vlaamse Alliantie
- Sinds 2013 burgemeester van Antwerpen
- Getrouwd, heeft vier kinderen en woont in Deurne

“Ik dacht dat ik voor het academische leven in de wieg was gelegd, maar ik denk dat ik me vergist heb.” Burgemeester zijn daarentegen geeft Bart De Wever wel veel voldoening. In die hoedanigheid probeert hij burgerschap en identiteit met elkaar te verzoenen, vecht hij tegen de problemen eigen aan een grootstad en probeert hij brains van buitenaf naar Antwerpen te lokken.

TEKST **KATRIEN VERREYKEN**

FOTO **JESSE WILLEMS**

In zijn boek *If Mayors Ruled the World* dat dit najaar verschijnt, stelt de Amerikaanse politieke filosoof Benjamin Barber dat burgemeesters vandaag al de wereld besturen. Tegen 2050 woont 80 procent van onze wereldbevolking in steden. Burgemeesters hebben niet de luxe om vijandbeelden te cultiveren volgens Barber, ze moeten zoveel mogelijk burgers engageren in een democratische dialoog.

"Een analyse die steekhoudt", vindt Antwerps burgemeester Bart De Wever (N-VA). Hij beseft dat hij als burgervader pragmatisch en creatief aan de slag moet, want de problemen dienen zich zeer concreet aan. "Je fietst er voorbij, je staat er met de auto in stil. Maar ook in een stad is er plaats voor ideologie: welke stadsgemeenschap wil ik? Wat zijn de spelregels? Mensenrechten heeft iedereen, maar burgerrechten moet je verwerven. Met 172 nationaliteiten vormt Antwerpen een van de meest multiculturele steden ter wereld. Als je geen eisen stelt op het vlak van sociale normen, taal en cultuur, kom je tot een veredelde vorm van stedelijke apartheid."

Waar wilt u als burgervader naartoe met Antwerpen als universiteitsstad?

Het probleem zit al in de vraagstelling. Is Antwerpen een universiteitsstad of een stad met een universiteit? Ik denk het laatste. Leuven en Gent zijn universiteitssteden. Als je in Leuven de brouwerij en de universiteit sluit, dan heb je Leuven gesloten. Antwerpen bestond tien jaar geleden nog uit een archipel van allerlei instellingen. Dat is ondertussen verteerd, maar ik denk wel dat de Universiteit Antwerpen nog aan haar identiteit als één instelling moet werken. Maar ze heeft alle kansen en potentieel om dat te doen.

Wij als stad kunnen daar ook op inspelen, door veel meer synergie met de universitaire wereld te ontwikkelen en een beroep te doen op de expertise die er is. We kunnen elkaar zeker nog meer ontmoeten en

elkaars platformen gebruiken. Een goed initiatief vond ik het verkiezingsdebat in de Aula Rector Dhanis waarop heel de academische top aanwezig was. Zo'n democratisch scharniermoment is ook voor de universiteit belangrijk.

In uw bestuursverklaring staat er: "Met een goede marketing en communicatie mikken we op de 4 B's: bewoners, bedrijven, bezoekers en brains." Wat bedoelt u met die brains?

De marketing van Antwerpen is onder mijn voorganger sterk en goed uitgebouwd, maar was een vrij intern gebeuren. Antwerpen werd gecommuniceerd aan de Antwerpenaar, om hem een beter gevoel en een sterke identiteit te geven. Ik heb dat altijd 100 procent gesteund, omdat ik nadenken over identiteit heel belangrijk vind. Identiteit is lasagne, je hebt verschillende lagen. Een sterke lokale identiteit is een belangrijke bouwsteen om deel uit te maken van een grotere gemeenschap. De A-campagne was een goed uitgewerkt verhaal. Maar op een bepaald moment moet je de schaarse middelen die je hebt, heroriënteren naar de drie andere B's die belangrijk zijn voor een stad: bezoekers, bedrijven en brains. Met die brains bedoel ik iedereen die van buitenaf kan komen studeren én werken om onze economie te versterken.

Binnenkort wordt een bureau geselecteerd dat - weliswaar met een bescheiden buget - zal gevraagd worden om Antwerpen als studiestad, als shoppingstad, als ondernemende stad onder de aandacht te brengen in ons hinterland: Nederland, Frankrijk, Nordrhein-Westfalen... Het is in het belang van de stad dat buitenlandse studenten naar hier komen en hier blijven.

Studenten lokken is één ding, maar hoe denkt u die brains in Antwerpen te houden?

We denken na over goedkope huisvesting die studenten na hun studie kunnen

betrekken: klusjeswoningen, cascopanden voor jongeren die niet al te veel luxe behoeften hebben. Als ze hier goedkoop kunnen wonen, blijven ze misschien een paar jaar. Met wat geluk vinden ze hier een fijne job, een partner, denken ze aan kindjes. Als de symbolische kaap van de 30 is gerond en ze zijn dan nog hier, is de kans groot dat ze blijven.

Antwerpen kampt met het drama van de stadsvlucht. De stadsbevolking neemt toe, maar de betere verdieners trekken weg uit de stad en worden vervangen door een ander profiel mensen dat qua opleiding veel lager zit. Het is belangrijk dat die sterke component ook fysiek in de stad aanwezig is. Als de behoeften van de randbewoner fundamenteel anders beginnen liggen dan die van de stadsbewoner, dan krijg je bepaalde zaken niet meer democratisch opgelost. Dan moet je bezoekers, bedrijven en brains naar je stad aantrekken.

Die brains worden momenteel wel wat overbevraagd. Eind augustus schreven een aantal academici een open brief om te klagen over de overdreven prestatie- en publicatiedruk.

Ik was heel gelukkig met die brief. Mijn eerste parlementaire tussenkomsten, in 2003 al, gingen exact over diezelfde materie. Het is goed dat academici blijvend worden geresponsabiliseerd tijdens hun loopbaan, maar je moet opletten dat die kwaliteitsmeting geen foute effecten veroorzaakt. Ik heb toen al gezegd op te letten met die focus op de A-publicaties, want dat leidt ertoe dat wetenschappers hun topics kiezen in functie van de publiceerbaarheid. Dingen die heel maatschappelijk en dienstbaar zijn maar geen punten opleveren, raken zo ondergesneeuwd. Ik heb er zelf ervaring mee gehad. Als assistent schreef ik 150 artikels voor de nieuwe *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*. Die publicaties zijn van generlei waarde in het huidige systeem.

"Identiteit is lasagne, je hebt verschillende lagen", stelt Bart De Wever.

Als ik in plaats daarvan een ingewikkeld en doorwrocht artikel over pakweg *nationalism and exclusion in the Belgian case* had geschreven voor een Engels A-tijdschrift dat geen hond leest, had ik geweldig academisch werk geleverd. Maar ik heb 150 artikels in een naslagwerk geschreven waarvan duizenden exemplaren verkocht worden, dat ook standaard op elke krantenredactie terug te vinden is en waar veelvuldig uit geciteerd wordt.

Je kan de exacte en humane wetenschappen niet op dezelfde leest schoeien, de publicatiedrift van de ene kan de andere niet bijbenen. Dan krijg je allerlei scheeftrekkingen. Dit systeem werkt ook enorme fraude in de hand, want 'het loont'.

Dan toch maar liever de burgemeesterstoel. Barber stelde vast dat het vertrouwen in de overheid historisch laag is, maar dat drievierde van de bevolking wel

vertrouwen in zijn burgemeesters heeft. Een reden om ook ná 2014 te blijven?

Het voordeel is dat burgemeesters onmiddellijk op de werkelijkheid ingrijpen, terwijl nationale wetgevers op de trein der traagheid zitten. Wat ze doen, staat veraf van de burgers, is abstract en gaat niet vooruit. Het gebeurt dat ik hier 's morgens een mail met een probleem binnenkrijg en dat ik 's avonds aan de burger kan melden dat het opgelost is. Burgemeester zijn geeft enorm veel voldoening. Ik was aan het begin van mijn carrière zeer abstract en theoretisch met politiek bezig. Ik kon me toen niet inbeelden dat ik ooit lokaal aan politiek zou doen, op het niveau van de verkeersdrempel zeg maar. Ik ben in 2006 als gemeenteraadslid gekozen en heb snel gevoeld dat dit een bijzonder aantrekkelijk niveau is. En voor ik het wist, zat ik hier tussenkomsten te houden over die spreekwoordelijke verkeersdrempel. →

Kritische waakhond

Voor Bart De Wever moet de universiteit haar rol als kritische waakhond spelen, ook voor het lokale beleid: "Het unieke aan een universiteit is dat, als het goed gaat en ze met haar twee voeten in de samenleving staat, ze onafhankelijk tegenover die samenleving staat en haar op die manier kritisch kan ontleiden. De universiteit heeft daarvoor de expertise in huis en kan de maatschappij zo een spiegel voorhouden."

"We moeten bewoners, bedrijven, bezoekers en brains naar de stad lokken."

➔ **Nooit spijt dat u geen lange academische carrière hebt uitgebouwd? En zit dat er ooit nog in?**

Neen. Er is een citaat van Edmund Burke: *He who lives in a college, is like a ship that lies in a dry dock*. Hoe langer ik assistent aan het Departement Geschiedenis was, hoe pertinentier die quote werd. Ik dacht dat ik voor het academische leven in de wieg was gelegd, maar ik denk dat ik me vergist heb. Ik zag de klimop aan mijn raam elk jaar wat hoger worden, ik had het gevoel dat ik wel boeiende artikels schreef, maar dat dit niet was wat ik de rest van mijn leven wilde doen. Toen ik de universiteit verliet om de roeping naar de res

publica te volgen en dus *de zee* op te gaan, heb ik nooit meer achterom gekeken. Ik studeerde al over *nations, nationalism en citizenship* als assistent. Ik zit nu bij een partij die er zijn core business van heeft gemaakt om over diezelfde concepten na te denken en er ook iets mee proberen te doen. Kan je burgerschap en identiteit positief met elkaar verbinden en kunnen ze een antwoord zijn op de toekomst? Of is de toekomst de individuele burger in the *global community*? Ik vroeg me in mijn assistentenstoeltje af of ik met al m'n ideeën ook op die wilde zee kon varen. Ik heb dan het ruime sop gekozen en tot op heden is dat behoorlijk gelukt. De N-VA, het kleine partijtje van weleer, drijft op

de ideeën die die jonge assistent geschiedenis heeft verworven. De totstandkoming van de N-VA is het meest toegepaste onderzoek dat je kan vinden.

Wat deed u concreet de stap van de universiteit naar de politiek zetten?

De drang om iets met mijn ideeën te doen, werd jaar na jaar groter. De ergernis over wat ik zag, werd zo mogelijk nog groter. Aan het einde van de jaren negentig zag ik twee ontwikkelingen die in mijn ogen fout waren: ik zag een bepaalde vorm van identiteitsdenken in Vlaanderen naar zijn electoraal hoogtepunt gaan, en ik zag het verkeerde antwoord daarop: de totale verwerping van die identiteit, want de toekomst was aan de *global citizen*, het individu in de wereld. Maar wie gaat er democratie en solidariteit organiseren tussen al die individuen als daar geen gemeenschap tussenzit die gedragen wordt door identiteit? Wat is burgerschap nog als je daar geen identitaire invulling aan geeft? Wel, die invulling is het partijprogramma van de N-VA.

Moest mijn politieke carrière ooit stoppen, dan zou ik het maatschappelijk wel verantwoord vinden om daarvan een stukje aan de studenten terug te geven. Ik wil niet meer terug naar het vorsen en artikels schrijven, maar lesgeven heb ik altijd heel graag gedaan. Ik wil toekomstige generaties studenten graag meegeven wat ik in de politiek allemaal geleerd heb.

In een column stelt u vast dat de studentenbevolking veranderd is: u vindt ze serieuzer en minder rebels dan in uw tijd.

Mogelijk ben ikzelf gewoon ouder geworden, en het is ook best mogelijk dat ik het verleden wat romantiseer - de momenten van wanhoop tijdens blokperiodes, wenend op je bed om 6 uur 's ochtends, die vergeet je snel -, maar ik heb toch de indruk dat het studentenleven wat verambtelijker is. Het is grootschaliger geworden, professioneler

georganiseerd en gecommmercialiseerd. Studenten lijken ook in een keurslijf te zitten waarbij ze van meet af aan verantwoordelijk moeten zijn en moeten presteren. Ik mis het rebelse een beetje. Een tijd geleden had professor Carl Devos me gevraagd een gastcollege te geven. De grote aula zat barstensvol met brave rustige studenten. Het enige wat ik kon denken, was: Waar zijn die betogers hier? Is er niemand die tegen mijn aanwezigheid wil protesteren of een taart in mijn gezicht wil gooien? Maar niks, niemand. Als student proef je van een onvoorstelbare vrijheid die je naar believen kan invullen, zonder al te veel verantwoording af te leggen. Als ik hier stomdronken over de Grote Markt naar mijn bureau kruip en dat wordt publiek bekend, dan kan ik het Schoon Verdiep vaarwel zeggen, maar als student kan je je dat permitteren.

Vond u het spijtig dat u destijds de licenties niet kon afwerken in Antwerpen?

"Oh nee! Nú zeg ik als Antwerps burgervader dat het een schande is dat je die opleidingen niet in Antwerpen kon afmaken,

maar toen als jonge gast vond ik het fantastisch dat ik op kot kon in Leuven. Toen ik jaren na mijn studententijd nog eens door Leuven wandelde, stelde ik vast dat mijn favoriete stamkroeg een vegetarische snackbar geworden was. Dan denk je toch: hier is iets veranderd...

U komt nog jaarlijks samen met uw vroegere studentclub. Toch een beetje nostalgie?

Maar niet alleen dat. Die studentenclub was het Katholiek Vlaams Hoogstudenten Verbond (KVHV), de oudste studentenclub die er is, ze dateert al van 1902. De studentenclub had een Antwerpse en een Leuvense afdeling, die toen sterk met elkaar verbonden waren. We komen nog elk jaar bijeen voor een barbecue en een weekendje. De beste vrienden in het leven ken je voor je 25ste, wordt gezegd. Ik denk dat dit waar is. Dat zijn mensen die jou in alle mogelijke hoedanigheden hebben gezien. Dat schept een erg sterke band. Je hoeft niet te doen alsof, je kan gewoon jezelf zijn. Meer dan nostalgie en vriendschap biedt die *old boys club* ook soms een verrassende helpende hand, in alle richtingen. ■

Meer koten, meer camera's

De stad besliste zopas studentenkoten die niet helemaal in orde zijn met de bouwvoorschriften, eenmalig te regulariseren. "Als we alle niet-reglementaire koten mordicus zouden schrappen, dan dreigt er een tekort aan studentenkamers en krijg je huisjesmelkerij in de geschrapte kamers", licht De Wever de beslissing toe. Er worden voor de start van het academiejaar ook zes veiligheidscamera's op nauwkeurig gekozen locaties in de studentenbuurt geplaatst. "Niet om te kijken welke student hoeveel pinten drinkt, maar wel om die vormen van criminaliteit en overlast aan te pakken waar de studenten zelf het slachtoffer van zijn: diefstallen uit woningen en auto's, vandalisme, fietsdiefstallen, dronkelappen die studentes op straat lastigvalen, enzovoort. In Antwerpen worden dagelijks drie tot vier misdrijven opgehelderd met behulp van camerabeelden."

The university as a city marketing product

In his book *If Mayors Ruled the World*, which will be published this autumn, the American political philosopher Benjamin Barber proposes that mayors are already ruling the world. Closer to home, the mayor of Antwerp, Bart De Wever, has realised that he must work pragmatically and creatively in order to cope with contemporary metropolitan problems. He advocates greater synergy and more contact between the city and the university. De Wever's greatest wish is to attract more visitors, businesses and brains to Antwerp. In the near future, he will be showcasing Antwerp to the surrounding areas as a student city, a business city and a shopping city. He will also be taking specific measures (e.g. in the area of housing) to encourage international minds to stay here.

The mayor of Antwerp, who is also the president of the Flemish nationalist party N-VA, switched from academia to the political world and is not yet ready to return. He considers the establishment of the Flemish nationalist party as the best example of applied research.

Although being the mayor gives him great satisfaction, he would eventually like to pass on his experiences in politics to future generations of students.